

LEPA VIDA
-KRIK SVOBODE-

Nastopijo:

Lepa Vida

Afrodita-prijateljica,sfinga,božja pomočnica

Mož Stane

Blaž-njun sin

Rodriguez-črn zamorc,trgovec

Janko –ribič

Pier-kapetan ladje

Mišel-krmar

Prvi mornar

Drugi mornar

Alex-kriminalist

Carlo-točaj

Sofija-beneška dama

Margareta-njena hči

Prvi policaj

Drugi policaj

Henrike-odvetnik

Ječar

Prvi jetnik

Drugi jetnik

Gospa Sancez-plemenita in njen mož

Norče

Andrej-ambasador in župnik

PRVO DEJANJE

-PRVI PRIZOR-

Mož in žena sprva sedita v tihoti. Čutiti je nemir v odnosu. Na kar stari gospod spregovori.

Starec-mož:

Kaj se jočeš lepa Vida? Zakaj trepeče tvoje lepo telo?
Čemu hrepeni to srce moje-žena ti? Mar nič poljubov več, nič več

ljubezni.

Oh, lepa Vida, naj tvoja usta govorijo.
Naj šepet tvoj se mi izlije v srce.

Lepa Vida:

Mar ne vidiš tu otroka svojega.
Preveč goreče je moje srce, da bi živela v tem sivem podnebjju.
Ne morem spati, raztrgalo me bo, gorim, ne bom osivela.
Moje misli živijo na žareči plošči. Nisem ženska zate, ne žival,
brez časa in prostora sem praska na obrazu moje žive mladosti.
Otrok tvoj pa nebogljen, nič nasmeha, en sam jok in afnanje.
Ti pa kakor zid brez čustev vračaš se iz službe. Nobenega odnosa.
Le da hrana je na mizi, nobenih nežnih besed.
Prišel bo dan, stkan v barvno oazo sanj,
ki bo prpoznal umirajoče oblake po barvi govorice bolečine in ljubezni.
Vzel začetek bo nič in ptice umetnosti bodo hrepenele po poetih.
Vihtela bom sabljo svobode in vsak dotik bo v luninem odsevu črtica v
nasmehu.

-Zgodi se obisk. Nekdo pozvoni. Mož odide spat.-

Mož:

Jaz pojdem spat. Najbrž je soseda.
Jutri rano vstanem, da ne bosta predolgo čebljali.

-Vida odpre duri.-

Vida:

Oh,ti si Afrodita!Vstopi!Dobrodošla.

Afrodita:

Tu ob meni je prijatelj iz Španije.Ime mu je Rodriguez.Prišli so z barko.Prelepa bela ladja.Moderna.In na njej napis Fortuna.Smeva sest?

Vida:

Seveda!Kako da ne...Jaz sem Vida.Izvolita.

Rodriguez:

(govori na pol slovensko)Gospa!Lepa gospa.Kako lepe lase imate in vaše oči so čudovite.Vi ste pravi biser.Kot morska vila ste se prikazali moji duši.(ji poljubi roko)

Vida:

Oh ,kako lepo govorite.Ta moški ima pa manire.Kako lepo izbira besede.

Afrodita:

Oni so iz Španskega dvora,kajne Rodriguez?

Rodriguez:

Pravzaprav smo iz Portugala.Iz dvora Covilha nad Lisbono.Družine Sanchez,ki je povezana s Španskim kraljem.Imamo svoj grb.Vojsko in gospoda plemeniti so na oddihu.

Vi gospa bi lahko odšli z menoj.Bilo bi nam v veliko čast,če bi šla z nami v Portugal.Svile,nakita in dobre fine družbe vam ne bi manjkalo.Še danes smo tukaj.Jutri za rana odplujemo.Tako lepa gospa je pravo presenečenje.Vsi bodo očarani.Kaj menite?

Afrodita:

Res lepa ponudba.Zdaj imaš priložnost Vida.Ni vsak dan,da te nekdo povabi v Španijo.Saj si rekla,da si želiš svobode.

Vida:

Oh ta bolečina.Ta pokrajina temačna.To belo nebo.Belo!
Spomin mi je vzelo belo.Sama sem in to me čudno stiska.
V moje igralnice je končno zapihal južni veter.Mamljiva ponudba.
Kot ptica nad vodo razgalila si mojo samoto.
Kjer angel plete mrežo,da slišal bi ta ženski krik.
Prišel je črn-zagorel,odšla bom bela,kot nevesta.
To sem čutila in vedela že prej.Tako,da vesta!

Rodriguez:

Gospa!Ti boš dobila življenje.Le sama pridi zjutraj na pomol ob štirih.

Lepa Vida:

Vzela bom ponudbo.Samo,da rešim tega se prekletstva.
Izbira je življenje.In jaz sem nekje vmes.
Našla sem sled,raje kakor v led,v ogenj grem živet.
Za kar živiš joče.Zakaj živiš?Zakaj joče?Dioniz me hoče.
Bežeča skrivnost in izziv.Dekletom spremenjene sanje.
Potlej španski prah-srce mi ga je vzelo.
Kakor cvet rdeči neznancu tukaj s poljubi na očeh.
Ter misli moje,ki igrivo kakor nekoč zazibljejo se v dvoje.
Torej pridem.Obljubim!

Afrodita:

Ko bodo ulice klicale na pomoč.
Ko obraz na vetru bo čutil to skrivnost.
Lepa dekleta,po katerih vsi sprašujejo.
Glasba jih pospremi,ko jih vzamejo s seboj.
Ostanejo pa kriki domotožja.
Prijetne topline domačega ognjišča,
kjer pod oknom moški čakajo v vrsti,
da dekletom bi razprli prsi.
Že s pogledom sta vedela,
da je nova črta usode zarezala to puščo srednjih let.
To nemo zretje v bele stene stare hiše.
Začutila je dih,ki spremlja novo pesem,novi klic svobode.
Kakor,da se vidi vsak naslednji korak.
Pozbiš ga in vzameš novega kot sled ljubezni.
Vse to zaradi nje,ki trka na neznana vrata.In terja davek...

DRUGI PRIZOR

Mož Stane in sinko Blaž

Stane:

Sinko.Nekega dne bom umrl in še prej boš spoznal dekle.Ljubezen ni slepa.Vem,da sem star.In vendar sem tvoj oče.Težko si se porodil.Dete,ne joči!Dete,nasmeh mi daj!Tako bom tudi jaz odšel v pozabo.

Blaž:

Aj res.Aju du du do.Mami aj mljask.

Stane:

Zdaj te previjem. Toliko se je nabralo v mojem spominu. Zakaj nič ne rečeš, ne praviš že dolgih šest let? Sine?

Blaž:

(nenadoma spregovori) To vem jaz! Ne ti.

TRETJI PRIZOR

Stane in ribič Janko

Stane(besen):

Janko, k tebi so privedle me skrbi. Kje je žena? Sem slišal po vasi govoriti, da so jo vidle na obali. Kdo bi vedel, če ne ti, kje je moj dragulj. Povej mi brž, sicer preštejem ti zobe. (Vrže zaboj z ribami, ki jo je imel Janko v rokah po tleh.) Kosti polomim, če ne boš povedal mi resnico!

Janko(rahlo preplašen):

Saj bi ti povedal, a me skrbi za tvoje staro srce. Pa ti povem, saj vem, da s tabo nisem prišel še na konec. Ne prej, ne zdaj. Torej takšna je resnica! Črn zamorc jo je peljal do bele ladje. Čistili so jo dva dni. Kakšnih pet mornarjev. Dokler se ni lesketala, kot skala v mesečnikrona kakšnega gospoda. Odpluli so bog ve kam. A pri moji veri ne v domače vode. Tujci so bili in ne prerevni, če mene vprašaš Stane.

Stane:

Joj me, strela udari! Kakšnega zamorca? Torej pobegnila! Najbrž v Benetke. Ali našel jo bom. Četudi v boj bom šel za ženo, ne pustim je vzeti svojati tej prekleti. Mlada je, naivna, kakor njena mati. Je tvoje srce res iskreno? Ali si našel me za svojo šalo in obist? Si trmast kakor ona? Povej! Povej vse! Da ne olupim ti kože kakor pomarančo.

Janko:

Glej, kar vidiš in verjemi na besedo. Jaz sem ti povedal, kar je res. In ne bi šalil se pri svojih tožnih letih. Le kaj bi imel od tega. Torej že rano ob 6h jo je odpeljal. In izginila je ladja v dobrih dvajsetih minutah. Takšna je ta resnica. Hočeš, nočeš...

Stane:

Bog s tabo! Zdaj pojdem jo iskati in sinku mleko dati. Kaj me je udarila usoda s tem nemirom zaživeti. (Odide.)

DRUGO DEJANJE

Lepa ladja polna vsega z velikim osrednjim prostorom za različne namene. V ospredju velik lesteneč, ob strani klavir in stopnice v zasebne prostore. Mornarji v svojih funkcijah uslužni svojemu kapitanu-gospodu. Podkrepljeni z razno raznim blagom.

Rodriguez, Lepa Vida

Lepa Vida:

(močno in odločno) Niste vi izbrali, ampak sem jaz izbrala vas! Bila sem zapuščena in osamljena, kot ljubi bog. On je moj vzor. On je moja goreča ljubezen.

Rodriguez:

Pomiri se Vida! Ljudi, ki jih boš spoznala so tvoja usoda. Srce odpri in z očmi mi zaigraj nasmeh. Lepša si, ko se smejiš. Zakpolji zdaj preteklost in zapleši. Tako boš vseč gospodu, ki te čaka v Španiji.

Lepa Vida:

(zamaknjeno in z bolečino v glasu) Moje srce je ječa. Krokariji kljuvajo mojo rano. Nočem čestev! In nobenega sočutja, prosim. Moja duša je živa voda, ki si išče pot. Postala sem nič (Ad nihilum redactus sum)! Ničvredna stvar. Sramota sebi in možu. Naj me smrt pogoltne v svoje žrelo. Vidite moje solze? To so žareči kamni. Besede so odveč. Naredila sem napako.

Rodriguez:

Tukaj so ženske obleke za različne priložnosti. Nogavice! Hula hop. (Vida pri tem vidno menja razpoloženje-veseli se novih oblačil...) Pa čevlji z različnimi petami in takšni do kolen. Krila, rokavice, bluže. In ob tem še prstani, verižice in cela torba toaleta za lišp. (Vida se obleče in obuže. Začne se šminkati in polna radosti stopi na mizo in začne plesati ob ritmih, ki se slišijo v ozadju iz klavirja, na katerega zaigra mornar.)

Nekaj dni kasneje...

Lepa Vida:

Sam... To sem jaz!(se pokloni)Moja duša žalostna do smrti.Sin ostane

Objemite me!Nikoli ne bo,kot je bilo.
Zdaj bom hodila za tabo-vse življenje se predajala ljubezni do
tebe(misleč boga).

Iz moje rane vre.Ti si moja skrivnost in bolečina.
In zame?Je to vse?Le eno!(l.:porro unum)
Poročil si mojo dušo.Odtrgal moj pogled od družine.
Včeraj sem hotela.Danes sem tukaj sama v strahu pred tujci in
utrujena pod križem.

Če bo svet verjel,kakor verjamem jaz,bo občestvo temelj
vsakega nasmeha.(lat.:communio)
Kajti v meni je cerkev.Sonce,ki sije vsak dan.Sleherni dan.
Vse je mogoče na zemlji.Celo to,kar je zakrito se vidi.
Nosil lepoto v sebi-v svoji biti.Biti!Biti ljubljen...Novo
upanje.Novi svet!

(nadaljuje s karizmo)Prišla bom k tebi moj bog.Mlada in lepa.
Če hočeš me vzemi zdaj!
(tema)

-Vida prihaja po stopnicah...

Iz druge strani odra Afrodita.Oblečena kot sirena.Prijateljica v podobi angela.Božja
znanilka.Glas svetlobe iz temnega zakulisja.

Afrodita:

Hrepenenje je to,draga Vida.To niso sanje.
Jaz sem glas iz tvojega spomina.
Nihče nima večje ljubezni,kakor jaz do tebe-tvoja najboljša
prijateljica.

Mož te kliče in vpije ves zagnan in besen.Išče te in dete tvoje je
spregovorilo.

To je Stanetova življenska jesen.

Dala si vse. Pokorila si svoje srce in razodeva se ti resnica.
Kruta je, a pusti ji živeti! Božja skrivnost je pred tvojimi
očmi (skrivnostna sfinga).
Moža si pustila in mu odpustila ljubosumje - ko te skrival je
vsak dan pred srečo.
Ostal bo rabelj svojega križa.
Moti ga njegova lastna bit-zanačaj zakrit, karakter trmast in
zapit.

Čutiš zdaj kraljestvo tvojega nemirnega duha?
Čutiš to svobodo, ki si si jo tako želela?
A zdaj si eno v breznu niča. Modro molčiš, tvoja ljubezen pa
izničena.

Ugasla zvezda na nebu - luč ugasnjena.
Eli, eli lema sabathani (izničenje božanstva / S. Bulgakov)!
Tvoja pot bo težka. Čuvaj se angelov
teme, razbojnikov, zmikavtov usode in prezira.
Tako si lepa! Kot utrgan cvet na prsni nekega poeta.
In tako svobodna. Morje strasti ugaslega sonca.
Čutiš kaj sramota je jezika?

Ko vsak dotik tako utripa -
le rojak pozna iz kakšnega si hipa -
kakor stara stenska ura s hiše tvojega očeta.
Ki nosil suknjič je ponosno in te imel najraje.
Tvoje besede v krik tujstva se razumejo drugače.
Ko ljubiti je prestiž.
Pustila si imetje, se odpovedala sinu...
V temo nebiti, vendar polna dostojanstva.
Hočeš ljubiti in te ljubezen vzame! (se umakne)

Lepa Vida:

(iz molka v krik svobode) Hočem živeti! Ljubim in sem.
Vidim in to kar vidim so ljudje ujeti. Sanjam in sem.
Slišim. In to kar slišim, so ljudje svobodnejši od mene.
Ali sem metulj? To niso čustva. To je duša moja, ob neznancu
čista!

DRUGI PRIZOR

Dva mornarja čistita ograjo ob stopnicah. Lepa Vida sedi za eno od miz. Spet se sliši igranje na klavir. V zraku je čutiti nemir in pričakovanje.

Prvi mornar:

Kapitan prihaja! Še lesteneč bi morala popraviti. Nekaj lučk bi bilo treba zamenjat. In še tukaj počisti! (V rokah drži vedro vode in omelo za čiščenje tal.)

Drugi mornar:

Da šef! Razumem šef. Še to in tukaj. (V rokah ima orodje in žarnice, zato je rahlo neroden.)

Prvi mornar:

Ti butec. Kaj ne vidiš, da dama čeka kapetana?

Drugi mornar:

Vem gospod. Vem, sem slišal od kuharja.

Prvi mornar:

Najpomembneje je držati se pravil. Zjutraj telovaditi in ne izgubljat delovno vna. Pa še v strojnico morava. Drži tukaj in tukaj! Ne spuščaj nekaj, kar ti rečem, da dvigni-teslo ti. Da ne padem, ti pes zarukani! Danes ne dobiš večerjo, pa pika.

Drugi mornar:

Joj šef, ne! Prosim, ne. Samo ob večerjo ne.

Prvi mornar:

Kaj ti mene šališ? Jaz vem vse o tej ladji, razumeš. (Nenadoma se začuti močan sunek v prostoru.)

TRETJI PRIZOR

Isti ostanejo v prostoru. Po stopnicah prihajajo kapitan Pier, krmar Mišel-njegova desna roka in Rodriguez. Lepa Vida vstane. Vendar se umakne ob rob, da se je sprva ne vidi.

Kapetan Pier:

Kje je dama? Kje je gostja moje ladje? Tukaj vse diši po ženski. Je to mogoče? (Vido prime za roke in jo pogleda.) Takšno lepo gospo ste pripeljali! To je presenečenje. To je torej čednost, ki bo v veselje našemu gospodiču. Gospa Henrieta Rodrigez plemenita bo navdušena.

Krmar Mišel:

Ni prav zgovorna gospod. Le v družbi se smeji in govori. Žive sanje ima. V spanju govori. Ta biser iz jadrana zdaj molči. Verjetno je šokirana, sicer pa dobro pleše. To spravlja v zadrego našega kapitana. Ste žalostni gospa? Kmalu bomo na dvoru, nič se ne bojte, smo že v španskih vodah. Naj vas ne bo strah. Takšna presenečenja so gospodu všeč.

Kapitan Pier:

Najprej vsa pohvala vam Rodriguez. Vidi se, da je gospa večča omike in olike. Ne vpada v besedo in tako čedno se smeji. Glejte kako gleda! (Si jo ogledujejo postrani in počez.)

Rodriguez:

Moža je zapustila. Otroka bo dojila. Takšno je naročilo. Povijala bo našega kraljeviča. Za dojiljo ima prav dobre prsi. Večje so od naše gospe. Kaj menite kapetan?

Kapetan Pier:

V redu je. Dobro ste jo oblekli. Da le ne bo neumnosti. Kdo ve kakšne misli ji hodijo po glavi. (...jo začne nagovarjati) Zopleši signora! Zopleši! Mornar, tango zaigraj...

-Lepa Vida zopleše v ritmih iz klavirja. Najprej začne migati v bokih, na kar zopleše divji ples, ki ga kot kaže obvlada. Nad njenim tangom so začudeni in presenečeni vsi v prostoru.-

Kapetan Pier:

To je bravo! Bravo Vida! Čestitam! (Ji poljublja roke.) Bolje od originala. Lahko noč mala! Gospodu boš srce razgnala.

-Odidejo. Vida zaspi kar na mizi.-

TRETJE DEJANJE

PRVI PRIZOR

Mož Stane in kriminalist Alex

Alex:

Jo že iščemo gospod! V Sloveniji je najbrž ni... Odšla je z neko tujo ladjo. Ne ve se od kod, ne kam. Samo zasidrani so bili pri nas. Špansko zastavo so nosili. Torej gre najbrž za špance. Po mednarodnih informacijah se je na odprtih vodah zgubila vsaka sled za ladjo trgovcev. Trgovci! Sploh tisti, ki prevažajo oranže in banane... Bog vedi, kam so jo peljali. Ne zmorem te tolažbe zate.

Stane:

Jezus je ljubil kot bog. Jaz sem Stane. Jaz ljubezen to premorem, ki jo živeti zmorem. In iskat jo grem, čeprav v neznano. Najprej v Trst, potem v Benetke in povsod, kjer razume se beseda tod-ondod. (močno krikne) Oh, Vida...! Zakaj si zapustila me? Zakričan sem v temo. Bila sva nepremična voda. Zdaj usoda. (V največjem deju svoje ljubezni...) Bila sva ti in jaz in on-Blaž. Bili so časi. Četudi vedno novi. Lubim jo kot prej. To znam.

Alex:

Gospod Stane! Veliko ljudi je izgubljenih. Za izdanega zvestoba, za žalostnega veselje, za propadlega zmaga, za pregnanca srečanje, za nemirnega mir. To vam govorim. Vem, da te boli. Bila vam zvesta je in vaše je srce v razpotju.

Stane:

Moja bolečina bo dobila smisel. Usoda Vide moje je življenje. Iskal povsod jo bom! Ne sprašujte me za mnenje! Le nje, le nje ne dam. To moj je testament. Ne dam je! Čeprav drugje obhaja, so misli moje, kakor ona; nje. Njena je moja svoboda. Dokler ne najdem je, dajte sina v skrbništvo. To smisel je družine. Takšen svet. Jaz sem Stane, ne poet in v svetu zdaj preklet.

Alex:

Bodi dober in previden. Zna slovenec tujce klet, a danes nas prešteje do deset. Če je živa bo živela, kakor jo poznamo, a zate me skrbi... Iz ljubosumja tvojega ločenost več ni edina. Tvoj krik ljubezni je pretrgal molk iskanja. Da ne boš propadel. Zmagaj! Ne propadi. To ti iskreno tu povem. Vso srečo! Trudili se bomo, da jo najdemo.
(tema)

DRUGI PRIZOR

Možev odhod in monolog

Stane:

Vsak moj ukaz prekletstvo-luč nebeška tvoj izraz. Izguba česa?
...Kar me boli, kar je moje.
Puščam za seboj resnico v bridkosti svojega spomina. Nenazadnje
sina. Oh, jaz grešnik. Moje misli grešne.
Kaj brez tebe jaz sem? Brez telesa. Kakšen vzrok je? Čemu odšla si?
Neznosno me pahnila v osamo. Kdo brisal bo ta prah in pajčevino?
Kdo kuhal mi obaro?
...Umreti. Še več: Končati to, kar preizkuša me na zemlji.
Je to prikazen? Ali bo minilo?
Ljubim te, a zapuščen v temini najdem te. Najdem!
Kot vrtnico vzcvetelo iz trnja moje bolečine.
Otroka si rojevala v bolečini.
In, ko je bil rojen si bila srečna, da imaš pred sabo novega človeka.
Kako ljudje se ljubijo in drug za drugega so pripravljene umreti.
Imenuj me starec! (pojasni) Brez slovesa norec.
Enega srca in ene duše.
Nebivam-iščem. Torej zazidala si me v svetišče svoje.
Zdaj grem iskat te na most v Benetke, do tiste žive vode.
V kanalih teče kakor kri po žilah. Vedno v isto smer.
Kaj je voda?
Je to priznanje, da zahtevaš mene.
Ali je samo nov dan, ko prihajam ti naproti.
Moje sanje v tvojih rokah.

TRETJI PRIZOR

Gostilna v Venezii, v njej biliard, kasneje vname se prepir.

Mož Stane, Margareta-mlada gospodična, Sofija-stara gospa-njena mati, točaj
Carlo, Flavio-beneški slikar in dva policaja.

Carlo:

Kdo je ta kurbir?

Flavio:

Neki pijanec s Krasa, ki išče ženo izginulo. Tako pravi. Pokazal mi je
fotografijo. Res čedna ženska je na njej. Tale tukaj... (pokaže
fotografijo) Kaj misliš, kje je? Si jo že videl?

Carlo:

To pa ne. Oprosti. Prvič vidim.

Flavio:

(Margareti) O Margareta, lepotica ti in gostilna ta zakleta!

Margareta:

Flavio, oh ..., Flavio. Mama, tu je naš slikar. Včeraj sem mu pozirala. Veš, kako me je naslikal? Golo, mama.

Sofija:

(ogorčeno) Akt! Kaj takega. Kaj res? Mojo hčer si slekel. To boš plačal meni. Ti perverznejši, ti! Carlo, daj pijačo, da pridem k sebi! O, ti moja Margareta. Moja hči! Nikar ne zavijaj zdaj z očmi. Kaj ne vidiš, da gospod išče svojo ženo? Še te bom učila kaj je ljubezen. Še sanja se ti ne, kaj moški ve, ko hoče zapeljati ti srce.

Stane:

(rahlo vinjen) Hej slikar! Rekel si gostilna ta zakleta. Zakaj? (Udari Margareto po riti...)

Jaz zaklet sem in preklet! Žena moja pri zamorcu bog ve kje. Margerata ni zakleta - ona je dekle, ki žena bo, gospa... - nekomu, ki obeta. Ti Flavio si miš podrepna!

Flavio:

(se zdrzne) Kaj boš ti meni govoril! Stara kripa! (G zagrabi in se udarita, da letijo kozarci po prostoru. Stane obleži rahlo krvav.)

Sofija:

Moški stop! Nehajta! Ne ti ne on za vzor je nista - moji hčeri. Kdor skriva svetu - v omami, nima kaj sliniti se tukaj meni materi in mami. (Medtem Carlo pokliče policijo.)

...

Prvi policaj:

Kje je ta, ki išče ženo? Kdo ste vi? (Zgrabi slikarja.)

Drugi policaj:

Dokumenti so? Hitro... Sicer bo počilo. (V rokah drži revolver.)

Prvi policaj:

Primi tega! (Pokaže na Staneta.)

Drugi policaj:

Ti! Roke za hrbet! Hitro! Sicer polomim ti kosti.

(Stane dvigne roke kvišku.)

Stane:

(uklenjen) Gospa... Jaz bil sam sem tam... Jaz sem grešil. (Nekoliko zase.) To pravim in ne lažem, le zakaj bi, ta potem izdam se za lažnika. Črn zamorc je kriv!

In usoda ta prekleta.

(Ga odvedejo.)

Carlo:

Takšno je življenje. V keho z njim! Da ne vidim ga več tukaj. Starega pijančka...
(Tema.)

ČETRTI PRIZOR

ZAPOR-arest(questura temporanea)

Minilo je sedem let. V zaporu nekje v Italiji nastopijo odvetnik Henrik, jetniki in Stane. Na zaporniškem dvorišču jetniki hodijo v krogu. Nekaj ječarjev jih budno spremlja. Eden od ječarjev privede urejenega gospoda Henrika in pokliče iz vrste Staneta.

Ječar:

Stane! Stopi sem!

Henrike:

Jaz sem vaš odvetnik. Stopite sem. Sodili so vam brez vaše prisotnosti gospod.

Stane:

Kaj me briga. Nočem slišat! Me ne zanima več svoboda. Tukaj bom umrl...

Henrike:

Prišel sem vam povedat, da se je našla žena. Z interpolom smo jo našli. Nekje daleč v Španiji je za dojiljo neki družini. Pravi, da po svoji volji.

Stane:

To je najbrž pomota. Ne verjamem vam. Kako je s sinom? Je Blaž moj živ?

Henrike:

Bojim se vam povedat. A pravijo, da se zadeva s heroinom. Res žalostno. Tebi so podaljšali kazen! Moral boš še potrpeti. Prinesel sem ti čokolade in nekaj denarja, ki ti pripada za sproti.

Stane:

Čuvaj mi sina! Pojdi!

(Odvetnik odide kot je prišel.)

Veselim se bolečine. Bratje, vi ste moje zdravilo. Daj tobak, da bo minilo... V meni zmaga je - ne bitka ta dobljena - le smrt, le smrt je ena. (Začuti se praznosta, neuspeh, bridkost.)

Prvi jetnik:

(odločno) Hej brat, poznamo se. Brez prelivanja krvi ni odpuščanja (Heb 9,22). Si odpustil? Si dolžan? Si kriv?

Drugi jetnik:

Hej Stane, kaj ti misliš, da si svet premagal?

Stane:

Nisem ga premagal! Kriv pa tudi nisem. Za seboj sem pustil vso resnico. Skoraj mrtev, živ. Boli, a je moje. To je moj obup. Moj zadnji pekel. (Sprejme bolečino in se zgrudi na kolena.) O srce! (Z roko si ga oživlja in kašlja...) O Vida! Umreti. To je jasno. Gospod, umreti... (Starec se zgrudi in umre.)

ČETRTO DEJANJE

PRVI PRIZOR-Preizkušnja

Lepa Vida:

(joče in jedikuje) Oh, noči predolge, strašne,
kakor ve samo kdor jih preizkusi.
Oh samota ti, ki prizkušaš mi dlani.
Pa ljubezen, kakršno sem te spoznala v vseh teh letih.
Zmanjkalo mi je miru. Je ta ljubezen res življenje?
Ali bolečina, ki sem jo sprejela nase?
Temna noč in tema brez vrednosti. Oh Blaž, oh sinko moj.
Zdaj te potrebujem jaz, ki sem te pustila. Mi kdaj pozabiš to?
Vem, da sem ranila. Vem, da zlo sem ti pustila. V tebi dvom.
Žalostna sem. Resnici sem odšla na pot,
boga v ljubezni sem spoznala, ki ne najdeš je povsod.
Moja duša njena je nevesta.
Mož, ki vrača se iz tega mi spomina, je moja vsa bridkost.
Nevedna sem bila.
Nespamet-to je zlo-to je bolečina ta in vzrok, ki nisem ga želela.

Afrodita:

(pristopi)
Ne joči gospa! Mar ni krepost ljubezni te prvina-most do življenja
tvojega svoboda. To veselje da ti bog.
Tvoja duša je žalostna do smrti, ki je ni tod.
(ji prerokuje)
Vrnitev kaže se iz tvojih rok. Moža več ni. Umrli je.
Tebi ves predan v zvestobi se končala je njegova pot.
Okrog njega ljudje nekje drugje. On pa ostal predan je tebi-
v sebi tebi je zaklet.
Prihaja pa nekdo, ki te vrnil bo. A lepota tvoja ne umre. V tvojih rokah
je pisano, da usoda ujeta v ljubezen ne umre-izguba žrtev je velika.
Tvoje je srce ljubezen, zato živela boš s tistim,
Ki tolažil dušo tvojo bo in dvom.
Ki ti varnost bo pred svetom.
Zato njegov objem bo sreča, za izgubo v življenju tem. Zato ne joči.
Najdi te oči-svoj dom.

DRUGI PRIZOR-PONUDBA

K Vidi pridejo gospa Sancez z možem in Norče. Z njimi je poslanec slovenske ambasade vikar Andrej.

Gospa Sancez:

Tu in tu preurediti treba bo vse. Zdaj princ moj zrasel je, je zrelejši. Da princezo bo spoznal, treba nasaditi je cvetje. Rože! Čim več rož, tem večja bo nagrada dragi mož.

Vida! Vida? Kako se zdi ti ta ideja? Je tebi všeč?

(jo pogleda) To mi pove vse! Solze na tvojem licu. Oh, brž Norče, zaigraj

nam nekaj...

Vedrega in smešnega!

Norče:

Vida, Vida ni kaj prida.

Luna nosi ji srce,

Gospodu našemu gorje.

Kjer solza njena padla bo na tla,

bo roža vzcvetela,

Ona pa odšla!

Jaz Norče vam pojem pesem,

vreden pol beliča nisem.

Kakor vaš nasmeh,

ki srečo nosi-

jaz sem meh,

ki za dobroto prosi.

(gospa vidno navdušena)

Gospa Sancez:

Zdaj mi je lažje. Norče postal je vidno boljši. Glej Vida! Tukaj je gospod iz ambasade. Dobro ti novice nosi. Ne boš ničesar rekla?

Lepa Vida:

Hvala gospa. Me žalost je prijela, kakor da sem slepa vsa. Je to gospod, ki gleda tukaj?

So te oči, ki nosijo novice mi?

Saj življenje moje več ne govori.

Vse minilo bo, tudi mene več enkrat ne bo. Torej to ste vi?

Ambasador Andrej:

Da gospa, sem jaz. Vaš varuh. Tukaj so vozovnice za domov oditi.

Pogrešajo vas! A, če vam je drago morate z menoj zdaj iti. Naj bodi

žalosti tej konec.

Blaž je zrasel v moža. Nisem vedel, da lepote takšne ste. Zato poljubim

vam roke. In molim

Vem, da ta ljubezen vam je vse, in prilika, da izpolnijo se vam želje.

Zdaj z mano pojdite. To je vse!

Gospa Sancez:

No vidiš,Vida.Sonce je posijalo na tvoje domotožje.Hrepenela si po domu in zdaj je duša tvoja in ta gospd orožje.

Argument vrnitev je,a oblubi,da se boš vrnila...

Lepa Vida:

Vrnila?Saj sploh ne vem,če tja prispem.

Zato grem z vami,pač to smem.

A del srca sem tu pustila.Kot šiba v ognju sem strasti lomila.

Pokora moje je ponižanje.

Da,vračam se-obljuba dana-a ne vem če se bo izpolnila.

Norče:

Ljudje ranljivi smo kot sanje.

Hodimo po trnju,

Včasih se mastimo,

Včasih smo na zrnju.

Kar pustimo za sabo-

pozabimo...

Kar imamo-vidimo,ljubimo...

Vida hoče-joče,

Več ljubiti noče...

PETO DEJANJE

PRVI PRIZOR

Vida v starem domu se sprehaja in vsa drugačna ter spremenjena na glas razmišlja...

Lepa Vida:

Vsa svoboda tega je življenja nič postala.

Tukaj mož je bil,ki ljubil me,

da nekaj bi postala.

Ostal pa je spomin na tisto morje.

Moža ni več,

jutri ga bom pokopala.

In Blaž moj-

moje edino upanje-

se drogi ves upira-

kakor da umira.

Le malo je besed za to, kar čaka te, ko vrneš se.
Kot bi se mi vse sanjalo.
Sem sanjala?
Je bil to vse en ples svobode?
Črn zamorec svobode
In tisto grajsko trnje,
ki te zabode.
Da boli za zmeraj.
Oh, saj sem samo ženska.
Mnogo sem stvari se naučila,
Več ko znam,
bolj sem se ranila.
In ljubezen nova? Smem?
Ali zakaj pri spovedi se tresem vsa?
(nekdo pozvoni...)
Je to Blaž?
Ali je Andrej?
Je greh moj ta posvet ljubezni novi?
Ali stara se kdor ljubi?
Ali star je ljubljene, ali zapuščen?
...Ko odide k bogu...
Že odpiram.
(vstopi Afrodita)

Afrodita:

kako čedno si odeta.

Lepa Vida:

O, Vida. Draga moja Vida. Kako si lepa. Kako lepo diši in
Nič več starega nasmeha?

Je vse pripravljeno? So rože-venci tam? So povabljeni vsi?

Afrodita:

kdaj pride-kdaj gre.

Le Blaža ni nikjer. Ne vedo kje je? Kot zate včasih se ne ve
Včasih obhaja pri meni, zdaj ima vsaj mamo, to ve.

Lepa Vida:

Le tebi gre zahvala, da je zrasel v mladeniča!
(Pride Blaž.)

Blaž:

Kaj je ti, ki moja mater si?
Mi daš denarja?
Oče mi je umrl. Ne tebe-ne njega ne poznam.

(Afroditi)Ti si moja mater!

Lepa Vida:

**Oprosti, Blaž!Oprosti!
Ves zagorel si.Očetu si podoben...
Zdaj ne boš nič več sam.To ti obljubim.**

Blaž:

nesmisel.

**Nič mi ni treba obljubljat.
Pustita me pri miru...Naj bo beseda-konec!Ejga,ta**

resnico.Kaj mi bo to?

**Ta prezir vrstnikov.Ne razumeš me.Razumeš?
Ne veš kdo sem in kakšen sem v resnici.
To je nesmisel.Živeti brez matere in jo potem častiti kot**

Ni učil me ne ljubiti,ne svobode te živeti.Razumeš,ti?

Lepa Vida:

**(mu da nekaj denarja)
To je vse,kar imam.Ne pozabi-rada te imam.
-Blaž odide-**

(tema)

DRUGI PRIZOR-POGREB

Ob Stanetovi žari na oltarju jočejo Afrodita,Lepa Vida,Janko,Alex,Henrike.Pogrebnik zaigra na violino tožno pesem.Kakor,da bi nekdo jokal.Sledi posmrtni govor Vikarja Andreja...

Andrej:

trpljenje.

**Dragi svojci!
Danes se poslavljamo od našega Staneta.
Bil je naša luč v temi.Grenke okoliščine so nam vzele brata.
V trenutkih bolečine se spomnimo na njegovo zvestobo in**

**Trenutki,ko se nam zdi,da nam hočejo vzeti pogum,so spomini
na našega zvestega moža in očeta.**

Iščimo ga,mu dajajmo prednost,ga ljubimo...

**Njegova zapuščina je edinost,po kateri se ga bomo spomnili.
Božja luč,s katero nas je preplavila njegova izguba,naj bodo
dobri sadovi in upanje.**

Božje delo je naše življenje. Po svetem Pavlu
misel: «Hrepenim, da bi se razrešil.»
Stanetova duša se dviga. Mi ostanemo v pričakovanju.
Njegova sled ostaja v naših srcih za zmeraj.
Blagoslovljeni ljubimo! Vzemimo to pot v dobrobit njegove
duše tu obvezo. Amen.
(Prisotni zajočejo, Blaž postavi vrtnico pred žaro, se prekriža in
odide.)

TRETJI PRIZOR-SPOVED

Vikar Andrej in Lepa Vida

Andrej:

Povej! Kaj te muči? Zakaj srce te pripeljalo k meni? Koliko moliš?

Kako naj te tolažim?

Lepa Vida:

Greešila sem gospod. Jaz grešna vdova sem ujeta v mrežo iz spomina.

Moj sin predaja se omami. Včasih ne pozna me. Je svoboda greh?

Moja duša hrepeni po moškem. Tako si ga želim-tako telo drhti-

in večkrat tudi vas si zaželim.

Je to dovoljeno? Je greh ljubiti?

Andrej:

Ni greh, kar praviš. Ljubiti mene?

Je luč ta sveta? Tudi jaz sem moški, Vida.

Lepa Vida:

Ljubim ga! Nadvse skrivnosti ljubezen moja njemu pripada.

Andrej:

Misliš na boga? Je Jezus ta, ki tvoja misel mu obeta?

Lepa Vida:

Jezus je moj idol, gospod. A želje moje so na zemlji.

Andrej:

Lepo govoriš...Tako tudi misli!
Molitev tvoja te bo rešila zagate.
Deset očenašev in rožni venec,dati bo lažje...

Lepa Vida:

Kaj pa moje telo?

Andrej:

Telo naj tvoje se sprosti.In želje tvoje bodo zaplesale.
Vesolja tvojega naj ti nihče ne vzame.
Naj blagri tvoji bodo bolj svobodni.
In ljubezni pusti prosto pot....
Saj ljubezen ne izbira.
Bog nas vidi.On je ljubil in nas bo zmeraj ljubil.
Jaz tvoj bom tolažnik.Zmeraj stal ti bom ob strani.
Zdaj ženska si-gospa.
Ostani takšna...

Lepa Vida:

Želim si vaših rok!

Andrej:

Oh,dama!Naj želje te se uresničijo.
Samo,da nisi sama...

ČETRTI PRIZOR-BLAŽEVA SMRT

Blaž se vsede za mizo, iz torbe vzame pribor za drogiranje. Okrog leve roke si zaveže elastiko-gumo. Nato nasuje iz papirčka na žlico prašek, ki ga podkuri z vžigalnikom. Z desno roko napolni injekcijo, napolni vsebnost iz žlice in se zabode v levico. Hitro odveže gumo... In zavzdihne. Začne se tresti. Sleče srajco in stopi kakšen korak naprej...

Blaž:

(omamljen) O ta svet začaran in ujet.

Jaz zdaj sem zadet. Čeprav zadevam se pogosto-je tokrat čisto in popolno.

Kakna sreča je zadet se v nulo in sprejeti nase to ljubezen.

Poletel bom in letel in letel. Ne sanjam-bivam in letim.

Nad hrepenenjem tem. Gledam.

Spodaj so ljudje. Kažejo name. Se smejiijo.

Jaz pa jadram kot orel. Sanjam, da letim.

Daleč nad oblake-soncu naproti. Srečo nosim v dlaneh.

Konec trpljenju-konec bolečini.

Nihče me več ne moti.

(omahuje...klecne na kolena)

Smrt! Zdaj gledam te in ljubim. Ti edina rešiš me samotnega spomina.

Ni je večje ljubezni, kot je ta, da dam življenje za svojega prijatelja.

In največje zlo-nespamet poželenja.

Zato umreti z drogo kratkega je strast življenja mojega.

Odmikam se v nebesa. K bogu.

Čista in popolna sreča.

(omahne in umre)

-Potihoma se mu približa mati-Vida. Ga pogleda. Stopi k njemu. Mu dvigne roko, ki omahne. Ga objema in zajoče...

Lepa Vida:

Oh Blaž. Kaj ne dihaš več?

Ojejej ta smrt. Še tebe tu sem izgubila...

Kakšna muka, le zakaj? Sem te jaz ranila? Kam odšel si? Kje si?

Reci! Ljubezen moja... Moj otrok. Reci!

(tema)

PETI PRIZOR-EPILOG

AFRODITA

Afrodita: Jaz prišla sem, da povem to resnico.
Le zakaj lagala bi vam?
Ni ga takšnega sodnika, da razsodil bi v iskrenosti me za lažnika.
Zgodba ta je sreča ljubiti-mladost častiti, kakor ptica na svobodi biti.
Kdor zaklene svojo si mladost, ne zmore videti dobrote-
nežno primiti svobode in zavpiti...
Jaz sem. Hočem biti. Svobode iz izvira piti. Jaz sem, hočem
biti. Ljubezni se napiti.
Zadnjo pesem naj vsak si sam zapoje...
Tako bilo je. In Vida naučila se živeti je po svoje.
Za izgubo svojega moža in sina ljubiti morala močnejše!
A izguba je ranila jo. Nikoli več ne bo tako bilo je.
Svobodo mati je izpila, Vida se ponovno je rodila.
Kdor pa tukaj se sprašuje, da odšel bi stran na tuje; svoboda
se ne rodi iz nuje.
Naj ljubezen do besede novo zgodbo snuje...
Ljubite! In svobode se napite! Živela svoboda! Živela
ljubezen! Živela resnica vsa-usoda!